

درس کلام استاد ربانی

۹۹/۰۴/۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

« فهرست دروس

موضوع: چرایی و چگونگی جهنم

روش قرآن کریم در توصیف جهنم

گفته شد برخی گویندگان جهنم را به جایی اینکه جای بدی بدانند، آن را جای خوبی و همانند بیمارستان دانسته اند که افراد در آن مداوا شده و سپس وارد بهشت می شوند و استثنایی نیز در این باره قائل نشده اند. گفته شد وقتی به قرآن کریم مراجعه می کنیم خلاف آن را بینیم.

همچنین گفته شد در مورد خصوصیات مربوط به عالم قیامت و بهشت و جهنم نمی توان بر اساس روش تجربه حسی و یا روش تفکر عقلی سخن گفت، زیرا این گونه مسائل از دسترس عقل و حس خارج است و یگانه راه مطمئن در این باره وحی الهی است. و مطمئن ترین وحی نیز قرآن کریم است که از جهت صدوری و سندی جای هیچ گونه تردیدی ندارد.

نکته: هرگاه در قرآن کریم مدلولی به کاررفته که روشن است و عقل نیز هیچ گونه داوری در مورد آن ندارد، دیگر مجالی برای تاویل آن وجود ندارد (بر خلاف برخی صفات الهی که در قرآن کریم آمده است. اگر ظواهر این صفات بر خلاف دلایل عقلی باشد و بر جسمانیت خداوند دلالت دارد تاویل می شود، زیرا دلیل قطعی عقل حکم می کند که خداوند منزله از جسمانیت است).

حوزه علمیه قم

مسجد اعظم

قم

مدرسه فیضیه

مدرسه خان

مدرسه آیت الله گلپایگانی

سایر مدارس

فقه معاصر

تفسیر

رجال

دروس به زبان عربی

دروس سطوح عالی

حوزه علمیه نجف

نجف

حرم امیرالمؤمنین (ع)

مساجد

حوزه علمیه مشهد

مدرسه آیت الله خویی

سایر مدارس مشهد

تفسیر و نهج البلاغه

سایر حوزه ها

شهرستانها

کربلا

بیروت

دمشق

داکار (آفریقا-سنگال)

قطیف و احساء

کابل

سایر موضوع ها

کلام و فلسفه

طب در روایات

بزرگان معاصر

تقریر عربی درس ها

راهنما

تقریر نویسی

مشکلات

ثبت نام

ثبت نام

ویرایش اطلاعات

نرم افزارها

پخش زنده-کمپیوتر

پخش زنده-اندروید

آرشیو مدرسه فقاها

شنیده اید که ابن سینا در مورد معاد جسمانی گفته است: با عقل نمی‌توان آن را اثبات کرد، اما چون قرآن کریم آن را فرموده و پیامبر اکرم (ص) آن را بیان کرده و او به حکم عقل صادق مصدق است باید آن را تصدیق کرد.

وقتی به قرآن کریم رجوع می‌کنیم، درباره جهنم این ویژگی‌ها بیان شده است:

۱. قرآن، جهنم را بد جایگاهی می‌داند که ناشی از سخط و غضب الهی است. «بئس المهاد»، «بئس المصیر»، «بئس القرار»، «شر مکانا». قرآن کریم با اینگونه ادبیات، جهنم را ناشی از غضب الهی دانسته و با عنوان بدترین جایگاه از آن یاد کرده است.

۲. وقتی سخن از نوشدینی‌های اهل جهنم به میان می‌آید، در قرآن تعابیر تندی به کار رفته است: «و لا طعام الا من غسلین»، «سقی من ماء سدید. یتجرعه و لا یکاد یسیغه»، «و لیس لهم طعام الا من ضریع. لایسمن و لایغنی من جوع». ضریع و غسلین در جلسه قبل بیان شد. قرآن کریم به زبان عربی مبین نازل شده است و ما حق نداریم این الفاظ را به دلخواه خود معنا کنیم، بلکه فهم این الفاظ و واژگان در گرو آن است که به کتب لغت عرب که استعمال آنها را بیان کرده‌اند رجوع کنیم. در این کتب لغت سدید و غسلین و ضریع به معنای چیزهای بسیار نفرت‌آور و متعفن که از جراحت و زخم حاصل می‌شود آمده است.

نکته: اگر گفته شود معنای حقیقی این کلمات مورد نظر نیست بلکه از باب مجاز و تشبیه است می‌گوییم اگر معنای حقیقی این‌ها هم مورد نظر نباشد، از باب مشابَهت مجاز و تشبیه، باز امور مطلوبی مورد نظر نیست و کنایه از نوشیدنی‌های تنفر‌آور و مشمز کننده خواهد بود و لذا نمی‌توان آنها را کنایه از چیزهای خوب (مانند دارو) دانست.

۳. درباره لباس های اهل دوزخ آمده است: «**قطعت لهم ثياب من نار**» یعنی جامه های آتشین بر تن اهل دوزخ می کنند. اگر آتش در آیه به معنا مجاز هم باشد باز بیان گر لباسی آزار دهنده است. در جای دیگر می فرماید: «**سرایلهم من قطران**». قطران ماده ای بد بو و قابل اشتعال است. این آیات و آیات دیگر بیان گر آن است که لباس های اهل دوزخ، لباس های آزار دهنده است و نمی توان آن را با لباس های بیمارستان تشبیه کرد.

۴. در آیاتی از قرآن کریم از غل و زنجیر کردن اهل دوزخ سخن به میان آمده است: «**و تری المجرمین مقرنین فی الاصفاد و تغشی وجوههم النار**» اهل دوزخ در غل و زنجیر بسته شده اند. این آیه بیان گر وضعیت دشوار و سخت اهل دوزخ است. «**خذوه فقلوه**». **ثم الحجیم صلو**ه. **ثم فی سلسله ذرعها سبعون ذراعا فاسلكوه**». اگر معنای این آیه ها را مجازی هم بگیریم باز بیان گر وضعیت خوبی نیست و نمی توان آن را همانند بیمارستان معرفی کرد.

۵. اگر به واژگان عذاب که در قرآن کریم به صورت مکرر به کار رفته دقت شود معلوم می شود که بیان گر امری درد آور است. علاوه بر اینکه در برخی آیات، کلمه «الیم»، «شدید»، «عظیم»، «مهین»، «حریق» نیز به آن اضافه شده است که نشان از دردناک بودن آن است. عذاب نکر، یعنی عذابی که مطلوب فرد نیست و ناراحت کننده است. تعبیر «**شدید العذاب**» و «**اشد العذاب**» نیز بیان گر شدت عذاب است. «**عذاب مهین**» نیز بیان می کند که علاوه بر دردآور بودن، خفت و خواری را نیز برای اهل جهنم به همراه دارد. «**عذاب حریق**» یعنی عذابی که سوزندگی دارد و شعله ور می شود. سوء عذاب، عذاب غلیظ و مانند آن نیز که در قرآن کریم به کار رفته است دلالت بر سخت و دردآور بودن عذاب جهنم می باشد.

روش عالمانه، حکیمانه و رحیمانه قرآن کریم در بیان جهنم

به لحاظ روش شناسی اگر بخواهیم روشی را برای توصیف دوزخیان به کار گیریم، کدام روش درست است؟ اینکه دوزخ و دوزخیان را به صورت آسان و راحت معرفی کنیم و ترس و وحشت افراد را از آن بکاهیم و بکوشیم نگرانی مردم را از دوزخ کاهش دهیم، آیا این روش صحیح است؟ یا این روش که ما آن را به گونه ای توصیف کنیم که ترس آور باشد و افراد بیمشان نسبت به دوزخ بیشتر شود؟ کدام یک از این دو روش صحیح است؟ گوینده ای که درباره وی سخن گفتیم روش اول را برگزیده است. وی می گوید جهنم جای بدی نیست بلکه بیمارستان است و آب جوشان و گرز آهنینی در کار نیست. این کار سبب کاهش ترس از دوزخ خواهد شد.

وی در جایی گفته است قرآن که این عذاب ها را بیان می کند در مقام پیشگویی نیست بلکه در مقام پیشگیری است. اگر همین سخن وی را بپذیریم باز باید دانست که قرآن کریم در مقام پیشگیری اینگونه دوزخ و عذاب آن را معرفی کرده است تا بازدارنده باشد و جلوی آنان را از گناه و معصیت بگیرد. روش قرآن این است که عذاب را شدید نشان می دهد و وضعیت جهنمیان را بسیار ترسناک بیان کند تا به این هدف دست یابد.

اگر ما بخواهیم با مخاطبان خودمان با روش رحیمانه، عالمانه و حکیمانه سخن بگوییم که هم در آن مهر باشد و هم خرد و هم آگاهی، (و جاهلان، سفیهانه و نامهربانه نباشد) باید شیوه و روش قرآن کریم را برگزینیم. این روش قرآن کریم است که هم حکیمانه است و هم عالمانه و هم مهربانه؛ قرآن در این روش اینگونه دوزخ جایی سخت و تلخ معرفی می کند و لباس ها و نوشیدنی های آن را اینگونه بیان می کند. روشن است که این روش قرآن قطعاً بهترین روش است.

ممکن است گفته شود این عذاب ها وعید است و وعید، حقی
برای خداوند است که می تواند از آن بگذرد. در پاسخ می گوییم
هر چند کلیت این سخن صحیح است (البته تفصیلی دارد که بعدا
بیان می کنیم)، اما اگر اینها را وعید نیز بدانیم با این حال، قرآن
کریم این وعیدها را بگونه ای بکار برده که نقش بازدارنده داشته
باشد. قرآن این وعیدهای را ناچیز و دم دستی بیان نکرده تا فرد
جنایتکار اینها را بی ارزش بداند، بلکه لحن قرآن بسیار شدید و
ادبیاتش بسیار تند است. این است روش عالمانه، حکیمانه و
رحیمانه قرآن کریم. در مقابل روشی که گوینده محترم به کار برده
است، روشی غیر عالمانه (جاهلانه)، غیر حکیمانه (سفیهانه) و
غیر رحیمانه (نامهربانانه) است. وی هر چند در ظاهر اظهار مهر
می کند، اما در باطن روشش نامهربانانه است.
ادامه مباحث در جلسات بعد بیان خواهد شد.

